

PAULIINA
AMINOFF

Äiti
meidän

TOSIELÄMÄN
SELVIITYMIS-
TARINA

TAMMI

PAULIINA AMINOFF

ÄITI
MEIDÄN

TOSIELÄMÄN SELVIITYMISTARINA

TAMMI

HELSINKI

*Tämä kirja on omistettu kaikille teille,
jotka olette vaikuttaneet syntymiseeni äidiksi.
Etenkin sinulle Saphira.*

© PAULIINA AMINOFF JA TAMMI 2019

TAMMI ON OSA WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖTÄ

ISBN 978-951-31-9508-3

PAINETTU EU:SSA

Sisällys

HYVÄ LUKIJANI	7
-------------------------	---

OSA 1 Kappelissa

1. MANNERLAATTOJEN VÄLISSÄ	15
2. KOLMISIIPINEN ENKELI	24
3. PIKKUÄITI	34
4. UUSI ÄITI	37
5. RANGAISTUKSIA	48
6. ULOS KAAPISTA	54
7. ETTEN TENTTEN PELISTÄ POIS	58
8. PISSAKÄÄRETORTTUA	61
9. SALAINEN AGENTTI ISKI JÄLLEEN	68
10. HILJAA VIRTAA VIHA	72
11. PANDORAN JÄÄKAAPPI	80
12. HYVÄÄ YÖTÄ	83

OSA 2 Ihan normaalia

13. VÄÄRISTYNYT MINÄKUVA	89
14. KERRO KERRO KUVASTIN...	94
15. HILJAINEN HELVETTI	104
16. TAIVASTREFFIT	106
17. KORVAAVA PÖYTÄPAIKKA	114

18. HÄPEÄMÄTÖN RANSKA	119
19. HYVÄÄ HUOMENTA ROUVA FREUD	125
20. LAUKAISEVAT TEKIJÄT	134
21. UUDELLEENSYNTYMINEN	147
22. KIELLETTY AGGRESSIO	152
23. ONNELLISET HAUTAJAISET AIKUISENA	161

OSA 3 Se tavallinen tarina

24. VIIMEINEN LUSIKALLINEN	167
25. SYYLLISTÄ EI OLE	183
26. AIKUISUUDEN AIKA	202
27. PINKKI PÄÄSEE PINNALLE	216
28. JA NIIN HE ELIVÄT ELÄMÄNSÄ ONNELLISINA	229
29. ÄITI. SEKIN MINUSTA LOPULTA TULI	239

Hyvä lukijani

Tämä on tarina siitä, miten minä koin aikuisten rajattomuuden, henkisen väkivallan, kyvyttömyyden aggression käsittelyyn ja sen, etteivät opettajat eivätkä terveydenhuollon ammattilaiset ymmärtäneet auttaa, vaikka merkit avun tarpeelle olivat sangen selvät – minun mielestäni. Kirjan tarkoituksena on valottaa sitä maailmaa, joka alkaa elää lapsessa ja nuoressa, kun aikuinen ylittää omat rajansa eikä kykene kunnioittamaan lapsen rajoja. Tätä tapahtuu meissä kaikissa, mittakaavat vain saattavat vaihdella.

Haluan tehdä heti selväksi, että tarpeeni kirjoittaa tämä kirja ei kumpua halusta loukata ketään niistä, jotka tulevat mainituiksi tässä kirjassa. Monet saattavat kuitenkin pahastua, enkä teeskentele, ettenkö ymmärtäisi sitä. Tiedän myös, että tarinani saattaa jostakin lapsuuden läheisistä kuulostaa vieraalta. Mutta jokainen katsoo asioita omasta näkökulmastaan. Tämä kirja kertoo minun näkemykseni ja minun kokemukseni, minun näkökulmastani siitä piilotetusta elämästä, jota äitini kuoltua aloimme perheessäni elää. Kutsunkin sitä piilokulttuuriksi. Uskon, että monet tunnistavat piilokulttuuriin liittyviä piirteitä omassa elämässään, piirteitä, joita häpeää ja joista ei halua kertoa, vaikka juuri kertomalla näistä häpeällisistä ja piiloteltavista asioista selviäisi paremmin.

Maailma on täynnä tarinoita, tämä on yksi niiden joukossa. Joillekin tämän kirjan tapahtumat voivat tuntua mitättömiltä omiin kokemuksiin verrattuna, joidenkin toisten mielestä kertomani asiat taas voivat tuntua jopa ihan uskomattomilta. Joku voi kysyä, miksi olen kokenut tarpeelliseksi kirjoittaa ja julkaista tällaisen kirjan. Siksi, että asiat, jotka tukevat perheiden piilokulttuuria, tulisivat näkyviksi, etenkin silloin kun ne koskettavat vasta minuentensa alussa olevia ihmisen alkuja, lapsia ja varhaisnuoria. Siksi, että etenkin naisten aggressiivinen käyttäytyminen on edelleen jätetty piilokulttuurin suojiin, eikä sellaisesta käytöksestä lasta kohtaan uskalleta puhua, koska pelätään syyllistämistä. Haluan kertoa tarinani, jotta piilokulttuurissa elävät perheet tulisivat piilosta näkyviksi, saisivat tukea ja kykenisivät muuttumaan.

Meistä jokainen voi joskus – tahtomattaan ja tietämättäänkin – vaikuttaa toiseen traumatisoivasti, loukkaamalla tai muuten negatiivisesti, emmekä voi korjata tilannetta, jos kaikesta vaietaan niin, ettemme koskaan tule tietoiseksi käytöksestämme ja sen vaikutuksesta muihin. Vain tiedostamalla loukkaavat käytösmallimme voimme oppia toimimaan paremmin ja olemaan armollisempia niin lähimmäisiämme kuin itseämme kohtaan.

On väärin luulla, että vain perheissä, joissa on alkoholitai muita päihdeongelmia, elettäisiin piilokulttuurissa. Pahoja asioita voi tapahtua myös ihan tavallisissa, ”hyvissä” perheissä, joissa vanhemmat käyvät töissä, osallistuvat lastensa harrastustoimintaan ja ovat kaikin puolin mukavia ihmisiä. Eivätkä ihmiset aina toimi väärin ”pahuuttaan”, vaan heillä ei ole työkaluja hallita aggressioitaan tai käsitellä traumojaan, minkä koen todella tyypilliseksi 2020-lukua kohti mennessämme. Yhteiskunnassamme ei yksinkertai-

sesti ole tarpeeksi resursseja eikä aina osaamistakaan tukea tällaisissa kriisitilanteissa olevia perheitä. Meidän kulttuuristamme puuttuu kokonaan kohtaamisen kulttuuri, jossa katsotaan toista silmiin, kysytään mitä hänelle kuuluu ja puhutaan tunteista, ennen kaikkea vihan tunteista. Vihan ja aggression tunteet ovat edelleen tabuja ja keskeisimpiä piilokulttuurin peruselementtejä.

Uskon olevani tarpeeksi vahva kohtaamaan myös ne negatiiviset tunteet, joita kirja saattaa lapsuuden läheisissäni herättää. Uskon, että tämän kirjoittamisesta joka tapauksessa seuraa hyvää, sillä toivon, että joku kaltaiseni, samanlaisia asioita kokenut tai lähipiirissään tai työnsä takia tällaista havaitseva, saisi tästä tukea ja uskallusta, voimaa ja uskoa auttamiseen, puuttumiseen ja selviämiseen.

Tuon kirjassa myös alituisen esille häpeäni, lukijan näkökulmasta varmaan jopa kyllästymiseen saakka; se on tarkoituksenikin, sillä sen tunteen kanssa olen aina elänyt ja se on yksi tavallisimmista tunteista traumatisoituneille tai trauman kanssa eläville ihmisille. Koen tärkeäksi tuoda sen esille, sillä se on tunne, joka vaikuttaa elämässä kaikkeen, ja siihen tulisikin ammattilaisten osata puuttua välittömästi.

Haluan kertoa, että pahasta voi selvitä ja valoa on näkyvissä silloinkin, kun pimeäkään ei ole enää pimeää, koska on jo niin sokeutunut, ettei sitä enää näe. Uskon vilpittömästi, että kaikesta voi selvitä ja vieläpä siten, että kykenee täysivaltaisen onnelliseen elämään, vaikka arvista ei eroon pääsisikään. Omia haavojaan voi kunnioittaa, mutta mielestäni on tärkeitä saada tukea niiden kantamiseen. Minä selvisin, mutta siihen tarvittiin monen ihmisen tuki sekä valtava määrä rakkautta piilokulttuurin ulkopuolelta. Minun oli myös opittava antamaan anteeksi niin minua loukanneille kuin itsellenikin.

Monessa vanhassa teoksessa puhutaan viisaasti anteeksi antamisesta, hyväksymisestä ja armollisuudesta toisiaan ja itseään kohtaan. Kunpa tämäkin kirja auttaisi juuri näissä asioissa. Oma näkemykseni on se, että kaiken voi antaa anteeksi, vaikkei asioita tarvitsekaan hyväksyä. Monesti kohtaan nykyisessä valmennustyössäni ihmisiä, jotka sanovat, etteivät aio koskaan antaa ”sille ja sille” anteeksi. Suren sitä näiden ihmisten puolesta, sillä anteeksiantamattomuus vie heiltä elämän energiaa, voimavaroja ja ennen kaikkea mahdollisuuden kasvaa johonkin parempaan. Omalla kohdallani kyky anteeksiantoon on syntynyt siitä, että olen asiantuntijoiden opastamana vuosien myötä oppinut näkemään myös minulle väärin tehneiden ihmisten vajavaisuuden ja kykenemättömyyden muuhun kuin siihen, miten he silloin minua kohtaan toimivat. Olenhan itsekin usein vajavainen ja kykenemätön. Kunpa he olisivat saaneet apua, kunpa me kaikki saisimme tukea silloin kun sitä eniten tarvitsemme. Anteeksiantaminen ei tarkoita sitä, että pitäisi täysin unohtaa tai hyväksyä väärät ja aggressiiviset teot. Ei. Se tarkoittaa sitä, että on itse valmis kasvamaan ja kohtamaan kärsimyksensä ja työstämään kokemuksiaan ammattilaisten ja läheistensä avulla löytääkseen niille uusia merkityksiä. Vasta asioiden työstämisen jälkeen voi kohdata itsessään ja ympäristössään jotakin vahvempaa, antoisampaa ja parempaa. Se tarkoittaa myös sitä, että on valmis kehittämään identiteettiään, vahvistamaan sitä ja tulemaan siitä entistä tietoisemmaksi.

Elän nyt elämäni onnellisinta aikaa: Minulla on maailman ihanin mies ja mitä hurmaavin pieni tytär, joka ilahduttaa ja hämmästyttää niin oppimisellaan, oivalluksillaan kuin viisaudellaan päivittäin. Lisäksi minulla on mieheni edellisestä avioliitosta kolme valovoimaista leasing-lastaa, joiden

elämän alkua ja kasvua minulla on ollut kunnia seurata. He jos ketkä ovat opettaneet, että rakastaminen on mahdollista silloinkin, kun se on sanomattoman vaikeaa.

Lisäksi minulla on koko universumin paras ystäväpiiri, läheisrinkini, pitkämielisin yhtiökumppani ja kummivanhempani, jotka ovat olleet minua tukemassa alusta lähtien. Parasta terapeuttia, Barbroa, unohtamatta.

Voisiko paremmin enää olla?

O S A 1

Kappelissa

1. Mannerlaattojen välissä

Siinä minä seison arkun vieressä eturivissä polvitaipeet penkkiin nojaten. Olemmehan lähimaisia. Albinonin *Adagio* soi. Ihmiset valuvat sisälle kappeliin. Arkun päällä on paljon värikkäitä kukkia. Pidän katsetta alhaalla, riivinrauta kurkussa sattuu. En saa sitä pois. Se on sisäpuolella, sitä ei voi liikuttaa. Tai jos yritän avata suuni, pelkään, että päästän jonkin kummallisen äänen. Pappi seisoo arkun takana, hänellä on valkoinen vaate. Olen pukeutunut äitini vanhoihin vaatteisiin, harmaamustaraidalliseen vekkiahameeseen, jumalattoman korkeisiin mustiin korkosaappaisiin ja valkoiseen kauluspaitaan. Minusta idea pukeutua äitini vaatteisiin on omituinen, mutta en vastusta sitä, kun isäni ehdottaa, että voisin laittaa ne päälleni. Helppo ratkaisu, ajattelen. En omista vekkiahametta, en korkosaappaita enkä oikein muitakaan hautajaisiin sopivia vaatteita. En varsinkaan oman äitini hautajaisiin sopivia. Harrastan paljon urheilua. Omistan siis paljon urheiluvaatteita, jotka ovat urheilijalle käytännöllisiä, kuten lyhyet hiuksenikin. Lukeutukoon tämä hautajaisvaatevalintakin sitten käytännöllisiin pukeutumisoljoihin.

Alan ajatuksissani ommella koko vaatekaappiani uusiksi. Pappi puhuu. Minä piirrän mielessäni paperisia kaavoja, jotka olen asetellut koulun suurelle ompelupöydälle. Se on

vanerista, luulen. Sitten leikkaan kaavat, kaarran saksilla kauluksen pyöristetyt reunat huolella, sillä ylimääräinen kangas tuntuu saumoissa ikävältä. Asettelen rapisevasta voipaperista piirtämäni kaavat erilaisille kankaalle ja kiinnitän ne lopulta kankaaseen värikkäillä nuppineuloilla. Pappi sanoo jotakin ja pitää sitten tauon, hän kääntyy alttarille päin. Minäkin lopetan, kunnes pappi kääntyy takaisin kädessään jotakin. Minäkin käännyn saksieni kanssa kaarteesta alaspäin. Kiinnitän nuppineuloja huolellisesti muistaen opettajan neuvon: nupin on osoitettava aina kankaan ulkosyrjään päin. Siten on helpompi ommella ja ajaa koneella neulan yli.

Suunnittelen itselleni ensin kauluksellisen flanellipaidan, jossa olisi rintataskut ja rypytyt olkapäät. Papin mielestä suru tuntuu nyt liian suurelta kantaa. Suunnittelen myös uudet mustat samettihousut, joissa olisi piilosaumat. Pappi puhuu Jumalan valtakunnan suuruudesta, minä ajattelen toppatakkaa, jonka toppakuvio olisi salmiakin mallinen muttei symmetrinen. Havahdun ajatuksistani vasta kun tulee meidän perheemme – isäni, isoveljeni ja minun – vuoro viedä arkulle kukkia. Isäni menee edeltä, me pysähdymme arkun viereen. Isä asettaa yhden punaisen ruusun ja kultaisen vihkisormuksensa arkulle, sille valkoiselle pingotetulle kankaalle.

Koko kehoni on itkenyt kaavasouvin ajan, mutta kyynelleet ovat pysyneet piilossa. Se on kuivaa itkua, joka tuntuu samanlaiselta kuin jos joku olisi raastanut riivinraudalla kitalakea edestakaisin, edestakaisin. Pelkään, että lopputulemana on rintamuksilleni tipahtelevia ohuita kitalakisuikeleita niin kuin kaaliraasteessa kaalisuikeleita. Niin minä kuvittelen, joten pidättelen. Enhän voi sotkea äidiltä lainaamaani valkoista kauluspaitaa. Yhtäkkiä kuulen

papin sanovan ”isä meidän”. Katson pois lattiasta, katson pappia. Kenestä hän puhuu? Arkussahan makaa meidän äiti. Äiti meidän.

Eihän niin voinut käydä. Että äiti kuolee kesken kaiken. Kesken meidän lasten elämän, kesken hänen oman elämänsä, vain 40-vuotiaana. Emme olleet saaneet nähdä äitiä sitten sunnuntain, jolloin kävimme viimeisen kerran sairaalassa häntä katsomassa. Se jäi tosiaankin vain katseluksi – äiti oli jo poissa. Ei siinä sängyllä maannut enää meidän äiti, vain jonkinlainen kasa. Ja hiuksia. Äidin valtaisan paksu tukka oli kuin tyynynä hänen päänsä alla. Hiukset näyttivät vahvoilta ja hyviltä, muu keho ei. Äiti oli todella sairas. Syöpä oli syönyt hänet lähes olemattomiin.

Muistan äidin lempikampaajan Pirkon tulleen sairaalaan leikkaamaan äidin hiuksia vielä ihan loppumetreillä. Pirkon kertoman mukaan äiti meni aina välillä sängyllä makaamaan, ja sitten kun äiti taas jaksoi istua muutaman minuutin, oli Pirkko jatkanut äidin hiusten leikkaamista polkkapituuteen. Myös kynnet tuli olla lakattuina, tumman punaisella. Äidistä oli tärkeää olla aina huolitellun näköinen. Äidistä oli tärkeätä kuolla kauniina.

Mieleeni on myös jäänyt äidin kertomus pienestä pojasta, joka toisinaan ilmestyi istumaan äidin sairaalahuoneen nurkkaan. Ei siinä ollut tuolia, mutta äidin mielestä oli. Siinä se poika oli odotellut meidän äitiä. Heilutellut jalkoja ja pitänyt kiinni tuolin molemmista reunoista. Minä olin mustasukkainen tuolle pojalle. Minä olisin halunnut olla istumassa siinä äidin vierellä enkä koulussa. Äiti sanoi, että poika piti hänelle seuraa. Isä totesikin, että morfiini toimii siis hyvin.

Äiti kuoli tiistaina 1.12.1981 illalla – tai ainakin silloin sairaalasta soitettiin meille kotiin. Minä satuin vastaamaan puhelimeen.

”Onko isä kotona?”

”On se.”

”Voisitko hakea isän puhelimeen?”

”Totta kai!”

Tiesin silloin äitini kuolleen. Huusin isän puhelimeen ja kuiskasin lähteväni koiramme kanssa ulos. Isä nyökkäsi ja otti luurin käteensä. Silloin ei ollut kännyköitä. Halusin pidentää äidin elämää enkä jäädä kuuntelemaan uutisia. Tai oikeammin – halusin lykätä omaa kuvottavaa paniikin-omaista oloani ja surun tunnetta ja lähteä hetkeksi ulos. Mielessäni kävi myös, että sairaalasta ehkä soitettiin jonkun muun asian vuoksi. Mutta se olisi ollut syvää itsepetosta. Tiesin syyn soitolle heti kun olin nostanut luurin. Mielestäni on turhaa lepperellä lapselle, että kaikki on hyvin, kun niin ei ole. Meillä ei sen jälkeen ollut enää mikään hyvin, vaikka niin me itsellemme uskottelimmekin. Etenkin isä. Se taisi olla viimeinen kerta, kun kukaan yritti mitään lepertelyn tapaistakaan.

Oma äitini oli tietenkin ollut paras äiti ikinä. Niinhän kaikki äidit lapsilleen ovat – ainakin niin voisi toivoa. Ja niin ainakin lapset toivovat. Näen nyt aikuisena äitini huonot puolet toki selvemmin kuin silloin lapsena. Muistan esimerkiksi, kuinka äiti oli hakenut minut pianotunnilta työpäivänsä päätteeksi ja kuinka pysähdyimme kauppaan hänen keltaisella farmarimallisella Volkswagenillaan. Äiti oli väsynyt, joten olin hiljaa, toimitin vain niitä asioita, joita äiti pyysi. Ja sitten yhtäkkiä äiti sai kamalan raivo-kohtauksen, alkoi huutaa jostakin täysin mitättömästä asiasta, väärästä säilykepurkista tai jostakin vastaavasta, heitti kassalla jo täytetyt ruokakassit lattialle ja antoi turhautuneisuutensa ja väsymyksensä kuulua – ja levitä koko kauppaan. Ei hän mielestäni minulle huutanut eikä kai

oikein kenellekään muullekaan, kunhan temperamenttisenä ihmisenä menetti malttinsa, sai niin sanotusti hepulit, niin kuin me lapset sitä kutsuimme. Mutta ei äiti tuollaisia hepuleita muistaakseni usein saanut, tuon kerran muistan itse jostakin syystä erityisen selvästi. Muistan myös sen, että minua hävetti äitini huutaminen syyttömille ihmisille, ja sen, että aloin välittömästi kerätä käytävälle levinneitä ruokatarvikkeita takaisin muovikasseihin. Sellainen minä olin jo silloin, siivoilin muiden jälkiä. Muita hepuleita en oikein muistakaan. Sen sijaan muistan äidin saaneen paljon mukavia hepuleita, hauskoja yllättäviä pähänpistoja, että nyt lähdetäänkin koko sakki uimaan tai jäätelölle tai että tänään tehdäänkin lettuja. Toisinaan kerättiin auto täyteen lapsia, ajettiin urheiluharrastusten sijasta katsomaan joulukatua tai käperryttiin sohvalle harmaan filtin alle katsomaan televisiosta hirmuisen jännittävää televisiosarjaa, *Soittorasjaa*. Toisinaan vain oltiin kotona ja syötiin kermavaahtoa lettujen päällä niin, että tuli huono olo, tai maattiin lukemassa kirjaa äidin ja isän sängyssä. Äitini oli hyvä äiti, sellainen, joka nauroi paljon ja oli mielestäni miltei aina hyvällä tuulella.

Muistot, jotka minulle äidistä jäivät, ovat viisaasta naisesta, joka antoi matkaeväiksi neuvoja elämästä selviämiseen. Äidistä, joka kehumalla ja kannustamalla kasvatti minusta itsenäisen ja pärjäävän, hyvän itsetunnon omaavan lapsen, josta olisi tuleva hyvä kansalainen. Naisesta, joka harrasti ja oli aktiivinen, puuttui epäkohtiin ja pyrki vaikuttamaan paikallisen lastentarhan vanhempainneuvostossa lasten hyvinvointiin. Ja vaimosta, joka harrasti miehensä kanssa urheilua, matkusti paljon ja nauroi sitäkin enemmän.

Äidin temperamenttisuus näkyi toki joskus myös riitoina isän kanssa, itkuna yksin saunatuvassa, suuttumisena isol-

leveljelleni, tiuskimisena ja toisinaan loukkaantumisina. Koen nämä kuitenkin aika inhimillisinä seikkoina. Mutta olen myös hyvin tietoinen siitä, että nämä ovat minun kokemuksiani ja minun muistojani. Veljilläni saattaa olla toinen kokemus ja toiset muistot, mutta minulla on mielestäni paljon hyviä muistoja laukussani. Olen yrittänyt äidiltäni napata näistä opeista matkalle mukaan myös hulluttelua – joskus täytyy hakea lapsi sängystä vielä yölläkin ja näyttää hänelle, kuinka ensilumi leijuu taivaalta. Tai päättää viedä lapset hampurilaisravintolaan tai jätskibaariin, kun on oma ruoanlaittovuoro, tai unohtaa ”velvoitteet” ja lähteä kiipeilyhalliin lasten kanssa. Niin kuin äitimme teki: nappasi meidät ja naapurin tenavat keltaiseen autoonsa työpäivänsä päätteeksi ja huristi lapsilauman kanssa Tope-liuksenkadun Fazerille. Jokainen sai mitä halusi: minä halusin bananasplitin. Se oli torstai. Muistan sen aina. Tai kuinka äiti oli pikkuveljeni synnyttyä kotona perjantaisin ja odotti minua koulusta kotiin iso ruusukupillinen kaakaota valmiina. Silloin kun minun lukujärjestyksessäni luki, että koulu alkaa perjantaisin vasta klo 10.00, kömmimme äidin kanssa heidän sänkyynsä ja sitten äiti luki ääneen valitsemaani kirjaa. Minä taisin kyllä jo itsekin osata lukea, mutta äidin lukemana kaikki tarinat heräsivät ihan uudella tavalla eloon – vannon vaikka nähneeni *Kaislikossa suhisee* -kirjassa olleen kanin pihallamme, ihan varmasti. Tai kuullearni sammakon kurnuttavan sänkymme alla. Nauroimme sille silloin molemmat. Jos olin huonolla tuulella enkä oikein edes tiennyt miksi, äiti haki minut omaan sänkyynsä, peitteli pitsilakanoiden alle ja avasi salaisen kätöksä: Twist-karamelleja. Niitä äiti oli säästänyt pahan päivän varalle. Pahat päivät menivätkin ohi nopeasti, eikä niitä ollut ennätännyt monta ollakaan. Ei ennen kuin äiti sairastui.

Olin juuri lopettamassa alakoulun kuudetta luokkaa, kun äiti oli saanut uudet särkylääkkeet ja pystyi jopa makaamaan sängyllään ja juttelemaan, nukkumisen sijasta. Enkelin siipi äidin selässä oli alkanut kasvaa samaisena kevättalvena, ehkä jo aiemminkin, siitä ei ainakaan meille lapsille ollut kerrottu mitään. Eikä äitikään siitä koskaan mitään sanonut. Minun harrastuksistani hän sanoi paljon, oli ilahtunut, kun voitin juoksukilpailut tai päihitin itseäni metriä pidemmän hiihtäjätytön hiihtokilpailuissa. Hän iloitsi myös pelkästä osallistumisestani muun muassa pianonsoittokilpailuihin, ei hän vaatinut minulta palkintopallisijoituksia. Äiti teki selväksi, ettei voitto ollut tärkeintä vaan osallistuminen. Olin kilpailuhenkinen, pieni sprintteripanteri heräsi sisälläni heti kun jossakin luki ”urheilukilpailut”, ja yleensä ilmoittauduin heti mukaan kaikkeen. Jopa tosiaan tuohon pianonsoittokilpailuunkin, vaikkei minulla ollut pienintäkään mahdollisuutta päästä minkäänlaisille sijoille. Mutta halusin silti osallistua, ja äiti tuki siinä. Harjoittelimme yhdessä ”Sua lähde kaunis katselen” äidin istuessa sohvalla ja kehuessa, että hyvin meni. Hän muistutti myös aina muiden huomioon ottamisesta; jos minä otin keksin kaapista, tuli minun kysyä kaikilta muiltakin, halusivatko he, ja tarjota kaikille. Yksin ei herkuteltu, yksin ei myöskään tarvinnut jäädä surujensa kanssa. Yksin ei tarvinnut olla missään hetkessä. Kaikesta selvisi jakamalla ja puhumalla.

Yksi arvokkaimmista perinnöistä, jonka äitini jätti minulle, liittyi siihen, miten kuunnella toista tämän surussa. Meitä oli viidennelle luokalle asti ollut aina kolme tyttöä yhdessä, kunnes yksi meistä ei enää halunnutkaan olla ystäväni. En voinut ymmärtää ollenkaan hänen päätöstään yhtäkkiä vain katkaista ystävyysyhteisöä, ja surin sitä syvästi. Muistan äitini olleen sataprosenttisesti läsnä, kun kerroin

siitä. Hän osoitti myötätuntoa eikä vähätellyt hetkeäkään tilanteen vakavuutta, vaan kuunteli, miltä minusta tuntui. Kaikki murheellisuus tuntui häviävän aina silloin, kun sain kerrotuksi äidilleni, mikä mieltäni painoi. Hänellä oli ihmeellinen kyky saada minut tuntemaan oloni paremmaksi.

Minä kerroinkin äidille yleensä kaiken. Äidin sairastuttua ja jäätyä töistä pois menin koulusta tultuani heti hänen sängylleen, kerroin koulun tapahtumista ja hieroin hänen jalkojaan. Joskus lakkasin hänen varpaankynsiäänkin. En tosin ollut siinä kovin taitava. Äidille taitotasoni kuitenkin kelpasi. Äitini nauroi paljon, puhui paljon ja kehui minua paljon. Niin minä äitini muistan. Arkisissa asioissa äiti saattoi näyttää tai kertoa, mitä kannatti ja mitä ei kannattanut tehdä. Niin kuin silloin, kun aloin siivota omaa huonetani. Äidin mielestä aina kannatti ensin pyyhkiä pölyt pois, tampata matot ja vasta sitten pestä lattiat. Matot niin tykkäsivät puhtaista parketeista. Liinavaatteet tuli mankeloida, jokaisella lakanarullalla piti olla liinavaatekaapissa oma paikkansa. Lakanat tuli vaihtaa säännöllisin väliajoin, kädet pestiin aina kun tultiin ulkoa sisälle tai alettiin laittaa ruokaa. Vessasta ei koskaan poistuttu pesemättä käsiä, vaikka siellä olisi vain käynyt pyyhkimässä nenänsä. Tällaista äidin perimätietoa tyttärelle se oli. Ja sitten sitä ei yhtäkkiä enää ollutkaan.

Äitini kuolema olikin kuin mannerlaattojen liikahdus, jolloin kaikki ensin tärisee, sitten kaikki sortuu ja lopuksi sekasorron keskeltä kaivetaan rampautuneita ja murskaantuneita, eloonjääneitä ja kuolleita ihmisiä ja ihmisten ruumiinosia. Kun äitini kuoli, minä taisin jäädä kahden mannerlaatan väliin puristuksiin. Murskaannuin, sitten mieleni rampautui ja lopulta sisuskaluni hävisivät kuin kuraveden mukana sammutustöissä. Sellaista se oli, menet-

tää äitinsä 13-vuotiaana. Muistan monen sanoneen, että ”13-vuotias on pahimmassa iässä menettääkseen äitinsä”, mutta minusta mikä ikä tahansa silloin, kun vielä on riippuvainen vanhemmistaan, on pahin mahdollinen ikä menettää äitinsä. Pahemmaksi sen tekee se, ettei menetyksestä puhuta, äiti ikään kuin katoaa arkun mukana jonnekin pilvibileisiin eikä sen jälkeen äidistä mainita sanaakaan.

Niin meille kävi. Puhuimme äidistä viimeisen keran silloin tiistaina illalla sen jälkeen, kun puhelinsoitto sairaalasta oli tullut. Istuimme, hassua kyllä, kaikista sohva-ryhmistämme huolimatta yhdessä nahkaisessa nojatuolissa kaikki neljä, pikku- ja isoveljeni, isä ja minä. Minä taisin olla nahkarahilla tuolin edessä nojaten isän jalkoihin, pikkuveljeni isän sylissä ja isoveljeni nojasi käsinojaan. Silloin me puhuimme äidistä ja siitä, miten arkemme ilman häntä sujuisi, kuka veisi jatkossa pikkuveljen lastentarhaan, voisinko minä jatkaa urheiluharrastustani ja minne isoveljeni kannattaisi lähteä opiskelemaan. Isä lupasi kaiken jatkuvan ennallaan, ihan kuten ennenkin. Lastenhoitaja veisi pikkuveljeni, isoveljeni voisi suunnitella mitä tahansa koulutusta, isäni kyllä tukisi siinä, ja minä voisin jatkaa urheiluharrastustani vaikka ammattilaiseksi asti. Siinä se keskustelu sitten oli. Ja sitten pikkuveli ja minä menimme isän viereen nukkumaan herätäksemme keskiviikkoon, jolloin emme menisikään katsomaan äitiä sairaalaan.

Kuinka selvitään turvattomasta lapsuudesta

”Seison keittiön oviaukossa ovenkarmiin nojaten ja katselen isäni määräyksestä, kuinka koko perhe syö, paitsi minä. Minä en saa syödä, mutta saan katsoa, kun muut syövät. Se on rangaistus. Mistä – sitä en tiedä.”

Äiti meidän on omaelämäkerrallinen tositarina tytöstä, joka 13-vuotiaana äitinsä kuoltua menettää turvallisen lapsuutensa, kun ongelmia ratkaisemaan kykenemättömät uusperheen vanhemmat luisuvat rankasti yli rajojen. Kirja kertoo myös, miten tällaisesta tilanteesta selvitään ja miten luotettavien aikuisten tuki auttaa nuorta eheytymään ja kasvamaan kohti hyvää ja onnellista elämää.

www.tammi.fi

99.1

ISBN 978-951-31-9508-3

Kansi: Emmi Kyytsönen